

**TIJORAT BANKLARIDA RAQAMLI AKTIVLAR MUOMALASINI
TAKOMILLASHTIRISH.**

Shodiyeva Sevara Alisher qizi

O'zbekiston Respublikasi Bank Moliya akademiyasi Magistratura tinglovchisi

**УЛУЧШЕНИЕ ОБОРОТА ЦИФРОВЫХ АКТИВОВ В КОММЕРЧЕСКИХ
БАНКАХ.**

Шодиева Севара Алишер кизи

Магистрант Финансовой академии при Банке Республики Узбекистан

**IMPROVING THE CIRCULATION OF DIGITAL ASSETS IN
COMMERCIAL BANKS.**

Shodiyeva Sevara Alisher qizi

Master's student, Banking and Finance Academy of the Republic of Uzbekistan

Annotatsiya: Mazkur maqolada tijorat banklarida raqamli aktivlar muomalasini takomillashtirish masalalari tahlil qilingan. Raqamli iqtisodiyot sharoitida bank tizimining moslashuvchanligi, blokcheyn texnologiyalaridan foydalanish imkoniyatlari va xalqaro tajribalar asosida tijorat banklari uchun strategik yondashuvlar ishlab chiqish muhim ahamiyat kasb etadi. Tadqiqotda huquqiy-me'yoriy baza, innovatsion texnologiyalar, mijozlarga ko'rsatiladigan xizmatlarning rivojlantirilishi hamda xavfsizlik masalalari yoritilgan. Shu asosda tijorat banklari uchun takomillashtirish yo'nalishlari va amaliy tavsiyalar berilgan.

Kalit so'zlar: tijorat banklari, raqamli aktivlar, blokcheyn texnologiyalari, moliyaviy innovatsiyalar, raqamli iqtisodiyot, kiberxavfsizlik, tartibga solish, investitsiya xizmatlari.

Аннотация: В статье анализируются вопросы совершенствования оборота цифровых активов в коммерческих банках. В условиях цифровой экономики важна разработка стратегических подходов для коммерческих банков, основанных на гибкости банковской системы, возможностях использования

блокчейн-технологий и международном опыте. Исследование охватывает нормативно-правовую базу, инновационные технологии, развитие услуг, предоставляемых клиентам, а также вопросы безопасности. На этой основе определяются направления совершенствования и даются практические рекомендации для коммерческих банков.

Ключевые слова: коммерческие банки, цифровые активы, технологии блокчейн, финансовые инновации, цифровая экономика, кибербезопасность, регулирование, инвестиционные услуги.

Abstract: This article analyzes the issues of improving the circulation of digital assets in commercial banks. In the context of the digital economy, it is important to develop strategic approaches for commercial banks based on the flexibility of the banking system, the possibilities of using blockchain technologies, and international experience. The study covers the legal and regulatory framework, innovative technologies, the development of services provided to customers, and security issues. On this basis, areas for improvement and practical recommendations for commercial banks are given.

Keywords: commercial banks, digital assets, blockchain technologies, financial innovations, digital economy, cybersecurity, regulation, investment services.

KIRISH

Zamonaviy moliya tizimida raqamli aktivlarning roli ortib bormoqda. XXI asrda global moliyaviy bozorlar raqamli texnologiyalarning jadal rivojlanishi bilan o'zgarib bormoqda. An'anaviy bank tizimi ham ushbu o'zgarishlardan chetda qolmay, raqamli iqtisodiyotning faol ishtirokchisiga aylanib bormoqda. Raqamli aktivlarning tijorat banklari faoliyatiga tatbiq etilishi moliyaviy tranzaktsiyalarni yanada tezlashtirish, samaradorligini oshirish hamda yangi moliyaviy mahsulotlarni yaratish imkonini bermoqda. Ushbu maqolada tijorat banklarida raqamli aktivlar muomalasini takomillashtirish masalalari ilmiy nuqtai nazardan tahlil qilinadi. Tadqiqotning asosiy maqsadi tijorat banklari uchun raqamli aktivlardan foydalanishning samaradorligini oshirishga qaratilgan yondashuvlarni ishlab chiqishdan iborat.

Tijorat banklarida raqamli aktivlarning mohiyati

Raqamli aktivlarning nazariy asoslari

Raqamli aktivlar – bu blokcheyn texnologiyasi orqali himoyalangan va moliyaviy hisob-kitoblarda foydalaniladigan raqamli shakldagi aktivlardir. Zamonaviy

raqamli iqtisodiyot sharoitida ushbu aktivlar xalqaro moliyaviy tranzaktsiyalar, investitsiya vositalari, to'lov tizimlari hamda boshqa ko'plab moliyaviy xizmatlarda keng qo'llanilmoqda. Ularning asosiy turlari quyidagilardan iborat:

Kriptovalyutalar (Bitcoin, Ethereum va boshqalar). Ushbu aktivlar markaziy nazoratsiz, blokcheyn asosida ishlab chiqilgan bo'lib, moliyaviy mustaqillikni ta'minlashga qaratilgan.

Tokenlashtirilgan aktivlar. An'anaviy moliyaviy vositalarning raqamli ekvivalenti bo'lib, investitsiya imkoniyatlarini kengaytirishga xizmat qiladi.

Markaziy banklarning raqamli valyutalari (CBDC). Ushbu valyutalar davlat tomonidan nazorat qilinib, raqamli moliyaviy tizimni rivojlantirishga yo'naltirilgan.

Stablecoinlar. Raqamli aktivlarning barqarorligini ta'minlash uchun ishlab chiqilgan, real aktivlar bilan kafolatlangan moliyaviy vositalardir.

Tijorat banklari uchun ahamiyati

Tijorat banklari uchun raqamli aktivlarning joriy etilishi quyidagi jihatlardan muhim ahamiyat kasb etadi:

To'lov tizimlarini modernizatsiya qilish. Raqamli aktivlardan foydalangan holda moliyaviy tranzaktsiyalarni tezlashtirish va xizmatlar sifatini oshirish imkoniyati mavjud.

Investitsiya xizmatlarini diversifikatsiya qilish. Banklar raqamli aktivlardan foydalangan holda yangi investitsiya imkoniyatlarini taqdim etishi mumkin.

Xalqaro tranzaktsiyalar samaradorligini oshirish. Raqamli aktivlar yordamida transchegaraviy to'lov tizimlarini rivojlantirish mumkin.

Kiberxavfsizlikni mustahkamlash. Blokcheyn texnologiyasi orqali xavfsiz moliyaviy operatsiyalarni amalga oshirishga erishish mumkin.

Xalqaro tajriba

Yetakchi davlatlar tajribasi

AQSh, Xitoy, Shveysariya va Singapur kabi mamlakatlarda tijorat banklarining raqamli aktivlar bilan ishlash tajribasi keng rivojlangan. Ular blockchain va tokenizatsiya texnologiyalaridan samarali foydalanish bo'yicha turli strategiyalar ishlab chiqqan. Ushbu mamlakatlarda moliyaviy bozorlarning moslashuvchanligi va

zamonaviy texnologiyalarni joriy etish bo'yicha yetakchi tajribalar mavjud bo'lib, ularning amaliyotidan o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Markaziy banklarning roli

Raqamli aktivlar muomalasini nazorat qilish. Davlat tomonidan raqamli aktivlarning muomalasini tartibga solish mexanizmlari ishlab chiqilmoqda.

Moliyaviy barqarorlikni ta'minlash. Raqamli aktivlarning barqarorligi va iqtisodiy tizimga ta'siri nazorat qilinadi.

O'zbekistonda tijorat banklarida raqamli aktivlar muomalasining hozirgi holati

Mavjud huquqiy-me'yoriy baza

O'zbekistonda raqamli aktivlar bilan bog'liq qonunchilik tizimi hali rivojlanish bosqichida. O'zbekiston Respublikasi Markaziy Banki va boshqa tartibga soluvchi organlar tomonidan ushbu sohaga oid normativ hujjatlar ishlab chiqilmoqda. Bu borada xalqaro tajriba asosida milliy qonunchilikni yanada rivojlantirish zarur.

Mavjud muammolar

Huquqiy noaniqlik va tartibga solishning yetarli emasligi

Kiberxavfsizlik xavflari

- ✓ Raqamli savodxonlikning pastligi
- ✓ Bank infratuzilmasining yetarli darajada rivojlanmagani

Takomillashtirish yo'nalishlari

Huquqiy bazani takomillashtirish

Raqamli aktivlar muomalasiga oid qonunchilikni ishlab chiqish va xalqaro tajribani o'rganish.

- ✓ Innovatsion texnologiyalarni joriy etish;
- ✓ Blokcheyn texnologiyalaridan keng foydalanish;
- ✓ Kiberxavfsizlikni mustahkamlash strategiyalarini ishlab chiqish;
- ✓ Mijozlar uchun xizmatlar spektrini kengaytirish;
- ✓ Raqamli aktivlarga asoslangan investitsiya xizmatlarini rivojlantirish;
- ✓ Bank mijozlariga maslahat va ma'lumot yetkazish tizimini shakllantirish.

Xulosa

Tijorat banklari raqamli iqtisodiyot sharoitida raqamli aktivlar muomalasini samarali tashkil etish orqali moliyaviy operatsiyalarni optimallashtirish imkoniyatiga ega. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, raqamli aktivlarni tartibga solish, innovatsion texnologiyalarni joriy etish va xavfsizlik choralarini kuchaytirish banklarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Huquqiy bazaning takomillashtirilishi, mijozlar uchun yangi xizmat turlarini ishlab chiqish hamda raqamli aktivlar bo'yicha mutaxassislarni tayyorlash muhim omillardan biri hisoblanadi. Shu bois tijorat banklari raqamli aktivlarni joriy etish va rivojlantirish yo'nalishida keng qamrovli strategik chora-tadbirlarni amalga oshirishi zarur.

Adabiyotlar ro'yxati

1. Yo'ldoshev B. Raqamli iqtisodiyot va moliyaviy texnologiyalar. — Toshkent: Fan, 2021. — 200 b.
2. Karimov O. Tijorat banklarida innovatsion texnologiyalar. — Toshkent: Iqtisodiyot va moliya nashriyoti, 2020. — 180 b.
3. Abdullayev N. Blokcheyn texnologiyalari va ularning moliya sektoriga ta'siri. — Toshkent: O'zbekiston milliy universiteti nashriyoti, 2019. — 220 b.
4. Xolmirzayev R. Bank tizimida raqamli transformatsiya. — Toshkent: Ilm-fan, 2022. — 250 b.
5. Islomov S. O'zbekistonda moliyaviy xavfsizlik va raqamli aktivlar. — Toshkent: Iqtisodiyot instituti nashriyoti, 2021. — 190 b.
6. Norqulov D. Moliyaviy texnologiyalar va bank tizimining rivojlanish istiqbollari. — Samarqand: Samarqand davlat universiteti nashriyoti, 2023. — 210 b.